

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ НАУКИ

*Апаров А. М.
Київська державна академія водного транспорту
імені Гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного*

СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА СПОРТИВНИХ ЗМАГАНЬ ЯК ВИДУ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН

У статті розкрито сутнісну характеристику та концептуальні категорії спортивних змагань як виду цивільно-правових відносин.

Ключові слова: спортивні змагання, цивільно-правові відносини, фізкультурно-оздоровча та спортивна діяльність.

Розвиток спортивного права в сучасній і незалежній Україні, обумовлюється необхідністю наукового дослідження цього соціально-правового явища та визначення сутності його основних, концептуальних категорій. Очевидним є той факт, що основою фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності є порівняння та оцінка результатів суб'єктів цієї діяльності за певними нормативно-визначеними критеріями. Таке порівняння здійснюється не окремо, а в межах чітко регламентованого складного процесу, який має назву спортивне змагання.

Визначаючи поняття спорту, законодавець у Законі України “Про внесення змін до Закону України “Про фізичну культуру і спорт” та інших законодавчих актів України” від 17 листопада 2009 року № 1724 зазначив, що виявлення та уніфіковане порівняння досягнень людей у фізичній, інтелектуальній та інших підготовленостях проводиться шляхом проведення спортивних змагань та відповідної підготовки до них. Тобто, спорт повинен володіти таким обов'язковим атрибутом як змагальність (зв'язком зі змаганнями та підготовкою до них) і оскільки його основними суб'єктами є фізичні особи, які як правило задовольняють приватний інтерес, є достатні підстави вважати про наявність в правовому регулюванні спортивних змагань цивільно-правового аспекту.

Спортивне змагання – це захід, що проводиться організатором спортивних заходів з метою порівняння досягнень спортсменів та визначення переможців відповідно до правил спортивних змагань з видів спорту та затвердженого організатором спортивних заходів положення (регламенту) про ці змагання, що відповідає визначеним центральним органом виконавчої влади у сфері фізичної культури і спорту вимогам [4].

Спортивне змагання в своїй сутності є різновидом спортивного заходу, головна форма спортивної діяльності і одна з центральних категорій спорту як соціального явища. Саме спортивні змагання включають в себе участь спортсменів та регулюють діяльність інших їх учасників (арбітрів, тренерів, спонсорів, організаторів тощо). Під час організації та проведення спортивних змагань відбувається визначення сутності

цих відносин та їх нормативне регулювання.

У соціології спорту прийнято вважати спортивним змаганням – таке змагання, яке проходить не в звичайних життєвих ситуаціях, а в штучно створених ситуаціях, передбачає дотримання певних правил, у тому числі правил-заборон, а також наявність суддів, що оцінюють ті або інші здібності суперників, це ігрове, гуманістичне суперництво [3]. У порівнянні з даним визначенням законодавчий термін містить посилання на те, що змагання можуть проводитися лише з видів спорту та за положенням (регламентом), що відповідає визначенням центральним органом виконавчої влади у сфері фізичної культури і спорту вимогам. Тобто, виходячи з дефініції визначення спортивного змагання за Законом України “Про внесення змін до Закону України “Про фізичну культуру і спорт” та інших законодавчих актів України” від 17 листопада 2009 року № 1724, спортивні змагання проводяться по визначених державою видам спорту, внесеним до відповідного реєстру.

Система спортивних змагань включає в себе послідовно розгорнутий ряд змагань різних рангів і конкретних призначень, організовуваних відповідно до закономірностей функціонування спорту. Її загальні контури офіційно намічаються спортивними організаціями (федераціями, комітетами, клубами тощо) у вигляді календарного плану спортивних змагань (спортивного календаря) з розрахунку на певний контингент спортсменів з регулярним відтворенням змагань вищого рангу (територіальних чемпіонатів, першостей спортивних федерацій тощо), передування ним інших [2]. Відповідно до Положення про Єдину спортивну класифікацію України затвердженим наказом Міністерства України у справах сім’ї, молоді та спорту від 7 квітня 2006 року № 1088, календарний план спортивних змагань це – документ на відповідний рік, яким визначаються назва змагань, терміни, місце проведення, кількісний склад учасників, організації-учасники та який затверджується керівником центрального органу виконавчої влади з фізичної культури і спорту, структурного підрозділу з фізичної культури і спорту місцевого органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування.

Важливим елементом спортивних змагань є спортивний результат. Власне, за ради спортивного результату й проводяться спортивні змагання.

Так, безпосередньо специфічною метою участі в змаганнях є досягнення запланованого спортивного результату. Спортивний результат є показником реалізації підготовленостей та фізично-інтелектуальних можливостей спортсмена або спортивної команди, оцінюваний по встановлених в спорті критеріях.

Процес змагання є послідовною зміною ситуацій змагань. Ситуації змагань можуть виділятися на різних рівнях змагання і мати різний часовий масштаб. У кожній ситуації змагання учасник змагання володіє певним потенціалом змагання. Потенціал змагання – це здатність учасника змінювати хід змагань так, як це необхідно для досягнення успіху. Реалізація потенціалу змагання полягає, що учасник, долаючи зовнішні і внутрішні перешкоди, цілеспрямовано переходить до сприятливих для себе ситуацій, завдяки чому збільшується вірогідність досягнення запланованого спортивного результату.

Таким чином, діяльність змагання в спорті є регламентованим правилами процес реалізації потенціалів змагань учасників, кожен з яких прагне до досягнення

запланованого результату [1]).

Прийнято виділяти первинні і вторинні функції спортивних змагань. Головними особливостями спортивних змагань є:

- обов’язкова регламентація діяльності учасників змагань, обслуговуючого персоналу та інших осіб;
- поліфункціональність, структурність діяльності, що протікає в екстремальних умовах;
- наявність в кожному змаганні процесу боротьби, протиборства, неантагоністичного суперництва, конкуренція, яка виявляється в прагненні отримати перемогу, досягти максимального результату;
- висока суспільна і особиста значущість для кожного спортсмена і самого процесу боротьби і досягнутого спортивного результату;
- високий емоційний фон діяльності, викликаний максимальною фізичною і психічною напругою (що інколи перевершують можливості спортсмена) в умовах безпосередньої боротьби за результат;
- безпосередня або опосередкована взаємодія противників, що змагаються, при якій кожен прагне до досягнення переваги над суперниками і в той же час протидіяти їм;
- рівність умов і порівнянність результатів кожного учасника змагань за допомогою певного стандарту з результатами інших спортсменів, знайомих з критеріями порівняння і що мають можливість оцінити результат виступу. Порівнянність результатів можлива, завдяки наявності ретельно розроблених правил і положень про змагання, інституту кваліфікованих суддів, технічних засобів фіксації спортивних досягнень. Рівні умови участі і справедливе визначення переможця створюють на змаганнях те соціальне мікросередовище, в якому повніше і вільніше розкривається спортивний потенціал, створюються передумови для прояву можливої довіри і безкорисливого обміну спортивно-технічними і духовними цінностями.
- наявність певних форм і вимог, виконання яких дає право на присвоєння спортсменові звання, “майстер спорту України”, “майстер спорту України міжнародного класу” і “заслужений майстер спорту України”.

Підсумовуючи аналіз сутності поняття спортивні змагання можна зробити висновок, що для будь-якого спортивного змагання притаманні типові для цивільних правовідносин елементи, як-то об’єкт, суб’єкт та зміст правовідносин, однак спортивні змагання можуть проходити лише за видами спорту, які у встановленому порядку нормативно визнані державою, що суттєво звужує диспозитивність цих відносин.

Використані джерела:

1. *Гужаловский А. А.* Основы теории и методики физической культуры / А. А. Гужаловский. – М. : Физкультура и спорт, 1986. – 352 с.
2. *Матвеев Л. П.* Общая теория спорта и ее прикладные аспекты / Л. П. Матвеев. – СПб. : Издательство “Лань”, 2005. – 384 с.
3. *Столяров В. И.* Социология физической культуры и спорта: учебник. – М. : Физическая культура, 2005. – С. 161.

4. Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про фізичну культуру і спорт” та інших законодавчих актів України” від 17 листопада 2009 року № 1724. Режим доступу : <http://www.zakon1.rada.gov.ua>.
5. Наказ Міністерства України у справах сім’ї, молоді та спорту “Про затвердження Положення про Єдину спортивну класифікацію України” від 7 квітня 2006 року № 1088. – Режим доступу : <http://www.zakon1.rada.gov.ua>.

Апаров А. М. Суцностная характеристика спортивных соревнований как вида гражданско-правовых отношений.

В статье дана суцностная характеристика и концептуальные категории спортивных соревнований как вида гражданско-правовых отношений.

Ключевые слова: спортивные соревнования, гражданско-правовые отношения, физкультурно-оздоровительная и спортивная деятельность.

Aparov A. M. Essence description of sporting competitions as a type of civil legal relations.

In the article essence description and conceptual categories of sporting competitions is given as a type of civil legal relations.

Keywords: sporting competitions, civil legal relations, athletic-health and sporting activity.

*Бахуринська М. М.
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

ПРОБЛЕМИ ОФОРМЛЕННЯ ПРАВА ПОСТІЙНОГО КОРИСТУВАННЯ НА ЗЕМЕЛЬНІ ДІЛЯНКИ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Проаналізовано правове регулювання оформлення державних актів на право постійного користування на землі залізничного транспорту та обґрунтовуються пропозиції щодо удосконалення механізму правового закріплення прав на землю за підприємствами залізничного транспорту.

Ключові слова: право постійного користування, залізничний транспорт, земельні ділянки.

Особливої актуальності на сьогодні набуває питання правового закріплення та визначення меж земель залізничного транспорту, в тому числі охоронних та санітарно-захисних зон, а також пов’язані з цим питання захисту прав підприємств залізничного транспорту у зв’язку з самовільним захопленням відповідних земельних ділянок та самовільним будівництвом на них.

Про важливість вказаної проблеми свідчать наукові доробки таких вчених як: В. І. Андрейцева, І. І. Каракаша, А. М. Мірошніченка, В. С. Носіка, О. О. Погрібного та інших науковців, що займаються дослідженням проблем правового режиму земель залізничного транспорту.

Залізничний транспорт є виробничо-технологічним комплексом організацій і підприємств загального користування, призначеним для забезпечення потреб суспільного виробництва і населення країни у перевезеннях у внутрішньому і міжнародному сполученнях та надання інших транспортних послуг всім споживачам без обмежень за ознаками форми власності та видів діяльності.